

Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Planlamasında Teknoloji Bilgisi ve Gelecek Beklentilerinin Rolü

Nazlı ARIK
Arş.Gör., Gümüşhane Üniversitesi İşletme Bölümü
nazliarik@gumushane.edu.tr

Burak SEYHAN
Arş.Gör., Gümüşhane Üniversitesi İktisat Bölümü
burakseyhan@gumushane.edu.tr

Öz

Bireylerin yaşamına yön veren en önemli kararlardan biri de kariyer seçimidir. Bu seçimde, bireyin kendine net hedefler koyarak, yeteneklerinin güçlü ve zayıf yönlerini de dikkate alarak ileride icra edeceği mesleği belirlemesi açısından önem arz etmektedir. Veriler, 2015-2016 yılında Gümüşhane Üniversitesinde öğrenim görmekte olan fen-edebiyat, mühendislik ve iktisadi ve idari bilimler fakültesi lisans son sınıf öğrencileri arasından 180 öğrenci kolayda örnekleme tekniği ile seçilerek anket yoluyla derlenmiştir. Gerekli literatür taramasından sonra oluşturulan anketin ilk kısmında cinsiyet, yaş, bölüm, mezun olunan lise, kariyer planı (var-yok), anne-baba eğitim durumu, ailenin gelir durumu gibi demografik değişkenler, ikinci kısımda, teknoloji farkındalığını ölçen sorular, üçüncü kısımda ise gelecek beklentisini ölçen sorular yer almaktadır. Bu çalışmanın genel amacı üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer planlarına, teknoloji farkındalığı ve gelecek beklentileri etkisinin belirlenmesidir. Elde edilen veriler yardımıyla Lojistik Regresyon Analizi kullanılarak teknolojik farkındalık ve gelecek beklentisi bağımsız değişkenlerinin kariyer planı değişkene (var-yok) etkisi belirlenmiştir. Analiz sonucu, gençlerin kariyer planlaması üzerinde teknolojik farkındalık ile gelecek beklentisi etkisinin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kariyer Planlama, Gelecek Beklentileri, Üniversite Öğrencileri, Teknoloji Bilgisi, Lojistik Regresyon Analizi.

The Role of Technology Knowledge and Future Prospects of the University Students over Their Career Planning

Abstract

Career planning for university students is important to advance business life to turn to their interest in accordance with their capabilities and to get used to the professional life. It is believed that can be affected their career planning, technological knowledge and skills required by the business, the future prospects of students. The data set has been collected by using the convenience sampling method utilizing data from a sample of 180 undergraduate level senior class students studying at the Science&Letters, Engineering and Economics Faculties of Gumushane University. The survey was created considering literature and consists of three parts. Part one is including questions about demographics such as gender, age, education and income level. Part two includes questions measuring technology awareness level and part three includes questions about future prospects. At the empirical application stage of this study, the logistics regression analysis method has been used to analyze the data. The results of this study conclude that have significant effects on their career plans, the technology knowledge and future prospects.

Keywords: Career Planning, Future Prospects, Undergraduate Level University Students, Technology Knowledge, Logistic Regression Analysis.

Giriş

Genel olarak kariyer, bireyin iş hayatındaki kazandığı pozisyonlar ve bu pozisyonda deneyim ve becerisini ve aynı zamanda çalıştığı süreçte işindeki ilerlemeyi ifade eden kavramdır.

İşverenler tarafından birbirinden ayrılması oldukça güç olan bireylerin, kişisel becerileri ve iş çevresindeki teknolojik yenilikler kariyer seçiminin statik bir durum değil, sürecin bir parçası olduğunu göstermektedir. Bireyler, vizyonlarının oldukça geliştiği üniversite döneminde kendilerine net hedefler koyabilmektedirler. Buna göre, yeteneklerinin güçlü ve zayıf yönlerinin farkına varan gençler ve kişisel özelliklerini tanımaya çalışmakta, böylece öğrenciler mezuniyet sonrasında ya kendi işlerini kurma ya da tatmin olacağı bir işte çalışma planları yapabilmektedirler.

Teorik Çerçeve

Kariyer seçimi süreci, bireye özgü tutum ve değerler ve o bireyin alabileceği sosyal destek öğelerinin etkileşiminin bir ürünüdür. Farmer (1987), kariyer seçimi konusundaki motivasyonun; bireyin geçmişi ve sahibi bulunduğu kişisel değişkenler ile çevresel değişkenler arasındaki karmaşık etkileşim sürecinin bir ürünü olduğunu ileri sürmektedir(Yılmaz vd., 2012:11). Bu çerçevede, kişisel değişkenlerin (güdü, ihtiyaç, kişilik, beceri vb.) şekillendirdiği gelecek beklentileri ile çevre unsuru olan teknoloji bilgisi, kariyer planlamasını oldukça yakından ilgilendiren iki önemli faktör olduğu düşünülmektedir. Kişinin beceri ve yeteneklerini, ihtiyaç, tutum ve motivasyonunu ve kendi kariyer kararlarını ifade eden “kariyer çapası”, bireyin kariyer seçimlerini etkilemesi, kariyer isteklerini şekillendirmesi ve bireyin gelecekteki görüşünü belirleyip iş deneyimlerine yönelik tutumlarını etkilemesi nedeniyle önemlidir. Birey kendini tanıdıkça ve hayat tecrübesi edindikçe sahip olduğu kariyer çapası daha da sağlamlaşmaktadır(Gezen ve Köroğlu, 2014 :216).

Genç nüfusun eğitim düzeyindeki artış, kariyer planlama ve yönetim kavramları, gerek bireyler gerekse işverenler tarafından daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Kişiler, işten ne istediklerine ve işe ne verebileceklerini planlayarak artan bir bilinçlenme göstermektedirler. Kariyer planlamasının örgütsel amacı, örgütün etkinlik ve verimliliğinin artırılması, çalışan için amacı ise yaşamının ilerleyen yıllarında daha çok etkisi altına gireceği kendini gerçekleştirme aşamasında kendi kariyer sürecinde önemli motivasyon kaynağı olmaktır (Taşlıyan vd. 2011: 236-237). Örgüt içindeki her birey, kendi kariyerinde sorumluluklarını etkin biçimde yerine getirebilmek için öncelikle kendisinin gelişmeye açık yönlerini belirlemelidir. Kendisini tanıyan ve sınırlarını iyi bilen birey kariyer hedeflerini gerektiği şekilde yerine getirebilmek için ilk olarak kendisini

geliştirmeli, kuvvetli olduğu yönleri, ilgi alanlarını beklentilerini iyi belirleyerek kariyer planlamasının ilk adımını atmalıdır(Özdaşlı, 2008: 45).

Teknoloji birçok alanda önemli unsur haline gelmiştir ve günümüzde çalışanların teknolojiyi kullanan, yeniliklere ayak uyduran, araştıran ve sorgulayan olması beklenmektedir (Oktay ve Çakır, 2013). Gençler beklentileriyle, gereksinimlerini nasıl karşılaması ve amaçlarına nasıl ulaşması gerektiğinin planlanmasını yapmış olmalıdır. Gençlerin gelecek beklentisinde bazı dayanaklara güvendikleri görülmektedir. Bu dayanaklar, ailenin olanakları, eğitim-öğretim fırsatları, yetenek ve beceri düzeyleridir (Güleri, 1998). İş piyasasında oluşan farklılaşmalar ya da bireylerin mesleki yaşantılarında ortaya çıkan diğer sorunlar, kariyer seçimine iyimser ya da kötümser bakış açıları, mutluluk ve benzeri faktörler, bireyin duygusal iyi oluşuyla ilişkili hale gelmiştir(Kalafat, 2012: 38). Tam da bu aşamada iş dünyası için kişinin yetenek ve beceri düzeylerinin somut bir göstergesi olan bilgi ve iletişim teknolojileri farkındalıkları ve gelecekte beklenenleri önem kazanmaktadır. Ekonomik hayat için yarışmanın ve başarının ön planda olduğu endüstri toplumlarında gençler beklentilerini gerçekleştirebilmek için nitelikli, bilgili ve becerili insanlar olmak zorundadırlar. Özellikle eğitim gören gençler daha karmaşık bir gelecek için hazırlanmaktadır.

Olağanüstü bir hızla gelişen ve her gün farklı bir yönüyle karşımıza çıkan teknoloji günümüz insanının vazgeçilmez bir ihtiyacı haline gelmiştir. Sürekli yeni teknolojik araç ve gereçlerle karşılaşan insanımız, bu araçları insanlığa olan yararlarının yanında, kendi ihtiyaçlarına yönelik kullanabilmeleri de gerekmektedir. Her an diğer firmalarla rekabet içinde olan iş dünyası için de çalışanların bu teknolojiye hakim olmaları firmaların devamlılığı açısından oldukça önemlidir.

Toplumların değişim ve ilerlemesinde rol oynayan gençlerin gelecek için beklentileri ve bu beklentilerine yönelik umutları, hem bireylerin yaşamlarından memnuniyetlerini etkilemekte hem de toplumun kalkınmasında çok önemlidir. Bireylerin yaşamdan beklentileri onların gelecekte nasıl bireyler olacaklarının da ibaresidir(Yavuzer vd., 2005: 94). Çünkü beklentiler, bir tutumun davranışa yansıyor yansımayacağını belirleyen önemli bir faktördür. Bir tutumun kuvvetinin az olması, davranışa dönüşme ihtimalini de azaltacaktır. Kuvvetsiz bir tutum, çevresel engeller ve olumsuz beklentiler karşısında daha da zayıflayacağı için davranışa dönüşmez. Beklentilerin yeni planlarla desteklenmesi, kişilerin gelecekteki mesleklerine yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerini de hızlandıracaktır(Özçakmak ve Köroğlu, 2015: 51).

Literatür

Harrington (1997) kitabında, özel ihtiyaçları olan öğrenciler için kariyer planlama stratejileri ele almaktadır. Kariyer geliştirmede etkili bir performans için Ulusal Meslek Bilgi Koordinasyon Komitesi (NOICC)

tarafından belirlenen 13 kriter üzerinde durulmuştur. Bunlar; kariyer gelişim kuramı, karar verme, işbirlikçi yaklaşımlar, araştırma ve değerlendirme, bilgisayar yazılımı ve bilgi sistemleri ile çalışan becerileri, danışma becerileri, değerlendirme, işgücü piyasası bilgileri, kariyer danışmanlık stratejileri, yetenek geliştirme programları, yönetim ve uygulama gibi.

Güleri (1998), Endüstrinin isteklerine göre eğitim gören üniversiteli gençlik ve endüstriyel üretimde yer alan işçi gençlik kent ortamında geleceğe nasıl baktığını incelemek üzere yaptığı çalışmada, 1994 yılında İstanbul'da yapılan araştırmada 16-24 yaş grubundaki gençler incelenmiştir. Çalışmada, Üniversite gençliğinin gelecek beklentilerinin daha bağımsız ve iyimser, işçi gençliğinin ise daha bağımlı ve kötümser olduğu sonucu elde edilmiştir.

Bowlsbey ve Sampson (2001), bilgisayar kullanımının öğrencilerin kariyer gelişimindeki önemli bir araç olduğunu, teknolojideki hızlı gelişmelerin dünyayı farklı bir yere koymasıyla bilgisayar kullanımının iş kaygılarına sona ermesinde yardımcı olduğunu ifade etmektedir.

Artan mezun oranı ve iş dünyasının seçkin eleman talepleriyle, öğrencilerin daha zorlu yolda daha temkinli davranmaları gerekmektedir. Barthorp ve Hall (2006) makalesinde, son dört yılda Glamorgan Üniversitesi öğrencileri verilen yenilikçi ve işbirlikçi yerleştirme ve kariyer hazırlık programı anlatılmaktadır. Programın başarı anahtarı ise geniş endüstriyel deneyimlere sahip ve öğrencilerin atölye çalışmalarıyla istihdama yönelik becerilerini geliştirmeye çalışan program koordinatörleri olduğunu dile getirmektedirler.

Doğu (2008) çalışmasında üniversiteyi yeni kazanan 2440 öğrenciye yaptığı anket çalışması ile öğrencilerin geldikleri bölgelerdeki bilgisayar okuryazarlığını, internet kullanımını, kişisel bilgisayarları olup olmadıkları gibi bilgileri kullanarak öğrencilerin teknolojik bilgi düzeyini gösteren bölgesel haritalar oluşturulmuştur.

Tuncer (2011) çalışmasında, meslek yüksekokullarında öğrenim gören 430 öğrencilerin gelecek beklentileri değerlendirilmiştir. Bazı analizler vasıtasıyla, öğrencilerinin gelecek beklentileri ile cinsiyet, kardeş sayısı, ailenin gelir durumu ilişkisinin olduğu ve şehir merkezinde ikamet edenlerin de gelecek beklentilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Şanlı ve Saraçlı (2015) çalışmalarında öğrencilerin gelecek beklentilerinin yetenek ve beceri düzeylerinin önemli etkiye sahip olduğunu vurgulamıştır.

Kalafat (2012) çalışmasında, kariyer uyumluluğu (KU), kariyer iyimserliği (Kİ) ve iş piyasalarına ilişkin algılanan bilgi (AB) adı verilen üç alt boyuttan oluşan Kariyer Geleceği ölçeğini, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ndeki lisans

eğitimi alan 555 öğrenci ile Türk örneklemindeki psikometrik özelliklerini incelemiştir. Çalışma sonuçlarına göre, pozitif kariyer planlama tutumlarının, aktif ve olumlu başa çıkma becerileri ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür.

Kozak ve Dalkıranoğlu (2013) çalışmasında, Anadolu Üniversitesinde bulunan 2901 mezun durumdaki ön lisans ve lisans öğrencileri kapsamında anket yoluyla elde ettiği verilerle yapılan analizler sonucunda; öğrencilerin kariyer kararlarını geleneksel kalıplara göre verdikleri, maddi kaygıların kariyer olanaklarının önünde yer aldığı, yüksek lisans yapmayı önemli bir kariyer fırsatı olarak gördükleri ve kadın öğrencilerin kariyer farkındalıklarının erkeklere göre daha yüksek olduğu yolunda bulgulara ulaşılmıştır.

Geissler ve Horridge (2014)'ye göre, üniversite öğrencilerinin bilgisayarın güncel bilgilerden ne düzeyde faydalanabildiğini ölçmek için bilgisayar bağlılık düzeylerinin ölçülmesi şarttır. Bu amaçla; 790 üniversite öğrencisinin bilgisayar bilgi düzeyini ölçmek için anket düzenleyerek, üniversite, yaş, cinsiyet ve bilgisayar sahibi olma gibi bazı değişkenlere göre bilgisayar bilgi düzeylerinde anlamlı farklılıkların olup olmadığı test edilmiştir.

Soysal ve Söylemez (2014), İİBF öğrencilerinin kariyer planlarına etkilen faktörlere yönelik yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin kariyer hedeflerini belirlerken; kişisel özellik ve yeteneklerin, mesleğin saygınlığının, güncel gelişmelerin ve ekonomik faktörlerin etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Özden (2015) "İş Yaşamına Hazırlık" kitabıyla, bireysel kariyer yönetimi, meslek seçimi, yetkinliklerin belirlenmesi ve deneyim kazanma, bilgisayar ve yabancı dil yetkinlikleri, mesleki ve bireysel gelişim konularını ele alarak üniversite öğrencilerinin iş yaşamının gerektirdiği yetkinlikleri elde etmenin önemine değinmiştir.

Şentürk ve Buran (2015), Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu ile Osmaniye Ömer Derindere Meslek Yüksekokulu sosyal bilimler programlarında okuyan öğrencilerin kariyer değerlerinin demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda ise ön lisans öğrencilerinin kariyer değerlerinin; cinsiyet, yaş, okuduğu bölüm, okuduğu yerleşke değişkenleri açısından farklılık oluşturduğuna değinilmiştir.

Üzüm ve Uçkun (2015), öğrencilerin kariyer planını etkileyen faktörlerin kariyer geleceği beklentileri ile ilişkisini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmasında 98 öğrenciye uygulanan anket yoluyla, cinsiyet ve öğrenim görülen alanda çalışma düşüncesi ile kariyer geleceği beklentileri arasında ilişki olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Luzzo (1995) çalışmasında, 401 üniversite öğrencisinin farklı cinsiyetlerde kariyer elde etme isteklerini araştırmıştır. Bulgulara göre, kız öğrencilerin mesleki kariyer elde etme istekleri erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüş ve ayrıca bugünün üniversite öğrencilerinin kariyer geliştirmede eksik uygulamaların olduğu söylenebilir.

Yöntem

Araştırmanın örneklemini 2015-2016 öğretim yılında Gümüşhane Üniversitesinde iktisadi ve idari bilimler fakültesi, edebiyat fakültesi ve mühendislik fakültesi ve sağlık bilimleri yüksekokulunda öğrenim gören 180 lisans son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Gerekli literatür taramasından sonra derlenen anketin ilk kısımda cinsiyet, yaş, bölüm, mezun olunan lise, anne-baba eğitim durumu, ailenin gelir durumu gibi demografik özellikler, ikinci kısımda, teknoloji farkındalığını ölçen 23 soru, üçüncü kısımda ise gelecek beklentisini ölçen 15 soru yer almaktadır. Bu çalışmanın genel amacı; Lojistik regresyon analizi yardımıyla üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer planlarına, teknoloji farkındalığı ve gelecek beklentileri etkisinin belirlenmesidir. Katılımcılardan, ilgili ankette belirtilen ifadelere katılım düzeylerini belirten beşli Likert ölçeği üzerinde (1- Hiç Katılmıyorum; 5- Tamamen Katılıyorum) ifadelerinin işaretlemeleri istenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

	Cinsiyet		Bölüm						Kariyer planı	
	Kız	Erkek	İktisat	İşletme	Mat. Müh.	Sağlık Yön.	Siy. Bil.	TD E	Yok	Var
Sıklık	92	88	50	59	22	11	26	12	72	108
Yüzde	51,1	48,9	27,8	32,8	12,2	6,1	14,4	6,7	40	60

Çalışmada Günbatır (2014) tarafından geliştirilen Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Tutum Ölçeği tek boyut olarak ele alınmıştır ve Cronbach's Alpha değeri 0.944 (çok iyi) tür. Ölçekte yer alan maddelerin Cronbach's Alpha değerleri 0.938 ile 0.950 arasında değişmektedir. Bu değerler genel güvenilirlik katsayısına oldukça yakın ve bütün soruların ölçekte yer almasının uygun olduğu söylenmektedir. Gelecek beklentisi ölçek soruları ise Tuncer (2011) çalışmasında ele aldığı sorulardan

uyarlanmıştır ve Cronbach's Alpha değeri ise 0.900 (çok iyi) dir. Ölçekteki her bir maddenin Cronbach's Alpha değerleri ise 0.891 ile 0.906 arasında değişmektedir ve dolayısı ile bütün soruların ölçekte yer almasının uygun olduğu söylenmektedir.

Bağımlı ve bağımsız değişken ayrımının yapıldığı çok değişkenli bir modelde, bağımlı değişken nominal ölçekli bir değişken olduğunda En Küçük Kareler (EKK) tekniğiyle elde edilen tahminler yetersiz kalmaktadır. Yani, tahmin edilen varyanslar artık minimum değildir. Çünkü EKK tekniği bağımlı değişkenin normal dağılıma uyduğunu varsaymaktadır. Bağımlı değişken nominal ölçekli olduğunda ise, bu varsayım sağlanamamaktadır (Kalaycı, 2006:273). Lojistik regresyonda; cevap değişkeninin kategorik olarak, ikili, üçlü ve çoklu kategorilerde gözlemlendiği durumlarda açıklayıcı değişkenlerle sebep sonuç ilişkisi belirlenir. Açıklayıcı bağımsız değişkenlere göre cevap değişkeninin beklenen değerinin olasılık olarak elde edildiği sınıflama ve atama işlemi yapmaya yardımcı olan bir regresyon yöntemidir. Bu yöntemde bağımlı değişken üzerindeki açıklayıcı değişkenlerin etkileri olasılık olarak hesaplanarak bu faktörlerin olasılık olarak belirlenmesi sağlanır(Büyüköztürk vd., 2014:50).

Çalışmanın problemi; Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Tutum ve Gelecek Beklentisi ölçeklerinden elde edilen puanlarla üretilecek regresyon modeli, son sınıf öğrencilerinin kariyer planlarının olup olamama durumlarına göre doğru sınıflandırmayı sağlayacak mıdır?

Lojistik regresyon analizine başlamadan önce verilerin taranarak uç değerler ve kayıp değerler açısından ele alınması ve yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantı (multicollinearity) sorunu olup olmadığının da incelenmesi gerekir. Verilerin analize uygunluğu için Mahalonobis uzaklıkları yardımıyla uç değerler tespit edilip analizden çıkarılmıştır. Tolerans ve VIF değerleri ile çoklu doğrusal bağlantı sorunu olmadığı tespit edilmiştir.

Analiz ve Bulgular

Tablo 2. Başlangıç Modeli için İterasyon Öyküsü

İterasyon		-2Log Olabilirlik -2LL	Katsayılar
			Sabit
Adım 0	1	242,285	,400
	2	242,284	,405
	3	242,284	,405

Tablo 2’de başlangıç modeline yani sadece sabit terimin yer aldığı modele ilişkin -2LL değeri sunulmaktadır. İlerleyen aşamalarda yordayıcı değişkenlerin modele girmesi ile -2LL değerinde meydana gelen değişiklikler, bir başka anlatımla yordayıcı değişkenler modele eklendikçe, modelde meydana gelen gelişmeler ve model-veri uyumunda gözlenen iyileşmeler ayrıca tartışılacaktır. Modelin oldukça yüksek -2LL değeri (242.285) ile başladığını görmekteyiz.

Tablo 3. Lojistik Regresyon Analizi Sonucunda Elde Edilen İlk Sınıflandırma Durumu

Gerçek/Gözlenen Durum	Kestirilen Durum		Doğru Sınıflandırma Yüzdesi
	Kariyer planı yok	Kariyer planı var	
Kariyer planı yok	0	72	0
Kariyer planı var	0	108	100
Toplam Doğru Sınıflandırma Yüzdesi			60,0

Tablo 3 incelendiğinde, programın öncelikle tüm öğrencileri kariyer planı var kategorisinde sınıflandırdığı ve bu haliyle doğru sınıflandırma yüzdesinin %60.0 olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Başlangıç Modelinde / Eşitlikte Yer Alan Değişkenler

Adım 0	β	Standart Hata	Wald	sd	P	Exp(β)
Sabit	,405	,152	7,102	1	,008	1,500

Tablo 4’te görüldüğü üzere, burada başlangıç modelini oluşturan sabit terim, sabit terime ilişkin standart hata, değişkenin anlamlılığını test eden Wald istatistiği, Wald istatistiğinin serbestlik derecesi ve anlamlılık düzeyi ile Exp(β) yani üstel lojistik regresyon katsayısı yer almaktadır. Üstel lojistik regresyon katsayısı Odds oranını temsil etmektedir.

Tablo 5. Başlangıç Modelinde/Eşitlikte Yer Almayan Değişkenler

Adım 0	Değişkenler	Skor	sd	P
--------	-------------	------	----	---

Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Planlamasında Teknoloji Bilgisi ve Gelecek Beklentilerinin Rolü

	Teknoloji Bilgisi	19,920	1	0,000
	Gelecek Beklentisi	24,447	1	0,000
Hata Ki-kare İstatistiği		33,438	2	0,000

Tablo 5'te yer alan hata ki-kare istatistiğine bakıldığında (ilk ki-kare değeri olarak da adlandırılan) bu değerin anlamlı olduğu görülmektedir. (*Hata Ki-kare İstatistiği* =33.438, $p<.01$). Bu değerin anlamlı olması, bu değişkenlerden bir ya da daha fazlasının modele eklenmesinin, modelin yordama gücünü arttıracaklarını göstermektedir. Aksi durum ile karşılaşıldığında; modele dahil edilmemiş yordayıcı değişkenlerden hiçbirinin modelin yordama gücüne anlamlı katkı sağlamadığına işaret eder ve analiz bu noktada sonlanır. Tablodaki değerlere bakıldığında, tüm değişkenlere ilişkin puan istatistiklerinin anlamlı olması da, tüm yordayıcı değişkenlerin modele potansiyel katkı sağlayacakları anlamına gelmektedir.

Tablo 6. Model Katsayılarına İlişkin Omnibus Testi

Adım		Ki-kare	sd	p
1	Adım	37,234	2	0,000
	Blok	37,234	2	0,000
	Model	37,234	2	0,000

Tablo 6 incelendiğinde, model ki-kare değerine ilişkin p değerinin anlamlı olması, yordanan değişken ile yordayıcı değişkenler kombinasyonu arasında ilişkinin varlığını göstermektedir. Model ki-kare istatistiğinin anlamlı olması "sadece sabit terimin olduğu model ile yordayıcı değişkenlerin analize girmesiyle oluşan sonuç modeli arasında fark yoktur" hipotezinin reddedilmesi demektir. Bu durum ise yordayıcı değişkenlerle yordanan değişken arasında ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Tablo 7. Amaçlanan Modelin Özeti

Adım 1	(-2LL)	Cox&Snell R ²	Nagelkerke R ²
	205,050	,187	,253

Tablo 7 ile başlangıç modeli ile modele bir ya da daha fazla değişken eklendiğinde, modelde meydana gelen iyileşme aşağıdaki eşitlik yardımı ile

belirlenir. Hatırlanacağı gibi başlangıç modelinin -2LL değeri 242.285 olduğunu biliyoruz.

Cox & Snell R2 ve Nagelkerke R2 değerleri, lojistik model tarafından açıklanan varyans miktarını gösterir ve çoklu regresyondaki R2 ile benzer şekilde yorumlanır(1.00 mükemmel model uyumunu ifade eder).

Tablo 8. Sınıflandırma Tablosu

	Gerçek/Gözlenen Durum	Kestirilen Durum		Doğru Sınıflandırma Yüzdesi
		Kariyer planı yok	Kariyer planı var	
Adım 1	Kariyer planı yok	36	36	50
	Kariyer planı var	21	87	80,6
Toplam Doğru Sınıflandırma Yüzdesi				68,3

Tablo 8’de, grup üyeliklerini yordamak üzere tahminlerle deneklerin gerçek durumları ile karşılaştırılır. Doğru sınıflandırılan deneklerin oranı hesaplanır ve bu da model uyumunun durumu hakkında bize bilgi verir. Hatırlanacağı üzere başlangıç modelinin sınıflandırma tablosuna bakıldığında (Tablo 3) doğru sınıflandırma oranının %60.0 olduğunu görmekteyiz. Lojistik regresyon modeli sonucunda elde edilen sınıflandırma incelendiğinde ise, Teknoloji bilgisi ve Gelecek Beklentisi yordayıcı değişkenlerine göre yapılan sınıflandırmada kariyer planı yok grubunda yer alan toplam 72 öğrenciden 36 sı doğru 36sı yanlış sınıflandırılmış olup doğru sınıflandırılma oranının %50.0 olduğunu görüyoruz. Durumun kariyer planı var grubu açısından incelersek de 108 kişilik gruptan 87 si doğru 21’i ise yanlış sınıflandırılmış olup %80.6 doğru sınıflandırma oranıdır. Toplam doğru sınıflandırma oranı da %68.3 tür.

Başlangıç modeli sınıflandırma oranı ile Teknoloji bilgisi ve Gelecek Beklentisi yordayıcı değişkenlerin de modele girmesiyle elde edilen doğru sınıflandırma oranı karşılaştırıldığında, oranın yükseldiğini görmekteyiz. Bu bulgu da, yine model-veri uyumunu destekleyen bir işaret olarak değerlendirilebilir.

Tablo 9. Amaçlanan Model Değişkenlerinin Katsayı Tahminleri

Adım	β	Standart Hata	Wald	sd	P	Exp(β)	
1	Teknoloji bilgisi	1,275	,397	10,329	1	,001	3,577
	Gelecek beklentisi	1,287	,344	14,028	1	,000	3,623
	Sabit	-9,050	1,858	23,738	1	,000	,000

Modelin anlamlılığını test eden yöntemlerden biri de Wald istatistiğidir. Wald istatistiği b 'nin anlamlılığına ilişkin bir ölçüdür ve her bir değişkenin modele katkısını ifade eder. üstel lojistik regresyon katsayıları olan $Exp(\beta)$, her bir değişken için hesaplanan Odds oranıdır. Eğer bu değer 1'den büyükse, yordayıcı değişkendeki artışla birlikte, olayın olma ya da görülme olasılığına ilişkin odds oranı yükselir. 1'den küçükse olayın görülme olasılığı düşer. Yani, üstel katsayı 1.0, aslında yönü olmayan ilişkiye karşılık gelirken; 1.0'in üzerinde üstel katsayı pozitif ilişkiyi, 1.0'den küçük katsayı ise negatif ilişkiyi yansıtır. İlişkinin yönü de ya doğrudan orijinal katsayılar (pozitif ya da negatif) ya da dolaylı olarak üstel katsayılar (1'den küçükse negatif, 1'den büyükse pozitif) yardımıyla değerlendirilir. İlişkinin büyüklüğünün değerlendirilmesinde ise üstel katsayılar çok daha kullanışlıdır; çünkü yordanan değişkendeki değişimin yüzde olarak ifade edilmesini [(Üstel katsayı - 1). 100] sağlarlar.

Tablo 10 incelendiğinde Lojistik modelde β katsayılarına baktığımızda Teknoloji bilgisi ve Gelecek Beklentisi değişkenlerinin pozitif yönlü bir katkısı olduğunu görmekteyiz. Teknoloji bilgisindeki 1 birimlik artışın öğrencilerin kariyer planlamalarının var olmasındaki odds değerinde %257'lik bir artışa yol açarken Gelecek Beklentisi değişkeninin ise %262'lik bir artışa yol açtığı görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma hayatında eğitimli bireylerin diğer bireylere göre farklı ve daha üst düzeyde olmaktadır. Kariyerinden ne beklediğinin bilincinde olan kişiler, kendilerini bilgi ve beceri konusunda daha fazla geliştirmek istemekte ve bu sayede daha hızlı bir sürede kariyer planlarını oluşturarak hedeflerine ulaşma çabası içerisinde oldukları görülmektedir.

Bu çalışmada üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer planlarına, teknoloji farkındalığı ve gelecek beklentileri etkisinin belirlenmiştir. Lojistik Regresyon Analizi kullanılarak teknolojik farkındalık ve gelecek beklentisi

bağımsız değişkenlerinin kariyer planı (var-yok) değişkenine etkisi belirlenmiştir. Analiz sonucu, gençlerin kariyer planlaması üzerinde teknolojik farkındalık ile gelecek beklentisi etkisinin olduğu görülmüştür. Bu sebeple kariyerine önem veren öğrencilerin teknolojiye yönelik tutumlarının ve geleceğe dair beklentilerinin de olumlu olduğu görülmüştür. Buradan aslında kendini bilgi ve becerilerini geleceğe yönelik kullanan bireyler kendini iş hayatına hazırlayan bireyler olduğunu da söyleyebiliriz.

Bu hususta ülke geleceğinin emanet edildiği gençlerin yetiştirilmesinde;

- Özellikle kendi kişilik özelliklerine, bilgi ve becerilerine ve uygun yönlendirmenin yapılarak mezuniyetleri sonrası kariyer planlarının oluşturulması,
- Rekabetin oldukça yoğun yaşandığı nitelikli işgücü isteyen iş dünyasından gençlerin haberdar olmasını sağlayarak, bilgi, beceri ve donanımlarını geliştirmelerine gerekli unsurların kazandırılması,
- Bilgiye ulaşmayı sağlayacak araştırmacı ve yenilikçi niteliklerinin kazandırılması, oldukça önem arz etmektedir.

Kaynakça

Barthorpe, S. ve Hall, M. (2006). "A collaborative approach to placement preparation and career planning for university students: a case study" *Journal of Vocational Education & Training*, Volume 52, 2000 - Issue 2, 165-175.

Bowlsbey, J. A. H. ve Sampson, J. P. (2001). "Computer Based Career Planning Systems: Dreams and Realities", *The Career Development Quarterly*, Explore This Journal, Volume 49, Issue 3, 250-260.

Büyüköztürk, Ş., Şekercioğlu, G. ve Çokluk, Ö. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*, 3.Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Çakır, R. ve Oktay, S. (2013). "Bilgi toplumu olma yolunda öğretmenlerin teknoloji kullanımları", *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 35-54.

Çelik, H. C. ve Kahyaoğlu, M. (2007). "İlköğretim Öğretmen Adaylarının Teknolojiye Yönelik Tutumlarının Kümeleme Analizi", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* Güz ,5(4), 571-586.

Doğu, Ali H. (2008). "Üniversiteyi Kazanan Öğrencilerin Temel Bilgi Teknolojilerini Kullanabilme Düzeylerinin Bölgesel Analizi", *Akademik Bilişim*, 377-382.

- Geissler, J. E. ve Horridge, P. (2014). "University Students' Computer Knowledge and Commitment to Learning", *Journal of Research on Computing in Education*, Volume 25, Issue 3, 347-365.
- Gezen, T. ve Köroğlu, Ö. (2014). "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Seçimine Etki Eden Kariyer Çapalarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 2, 213-234.
- Güleri, M. (1998). "Üniversiteli ve İşçi Gençliğin Gelecek Beklentileri ve Kötümserlik-İyimserlik Düzeyleri", *Kriz Dergisi*, 6(1), 55-65.
- Günbatar, M. S. (2014). "Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Bir Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 15, Sayı 1, 121-135.
- Harrington, T. F. (1997). *Handbook of career planning for students with special needs*. PRO-ED, 8700 Shoal Creek Blvd., Austin, TX 78757-6897.
- Kalafat, T. (2012). "Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL):Türk Örnekleme İçin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (38), 169-179.
- Kozak, M. A. ve Dalkıranoğlu, T. (2013). "Mezun Öğrencilerin Kariyer Algılamaları: Anadolu Üniversitesi Örneği", *Anadolu University Journal of Social Sciences*, Vol. 13[1], 41-52.
- Luzzo, D. A. (1995). "Gender Differences in College Students' Career Maturity and Perceived Barriers in Career Development", *Journal of Counselling and Development*, Volume 73, Issue 3, 319-322.
- Özçakmak, H. ve Köroğlu, M. (2015). "Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik beklentileri", *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 49-58.
- Özdaşlı, K. (2008). *Bireysel Kariyer Planlamada Etkili Olan Faktörler ve Üniversitelerin Etkisi Üzerine Bir Araştırma*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özden, M. C. (2015). *Bireysel Kariyer Yönetimi - 1: İş Yaşamına Hazırlık*, Pegem Akademi Yayınları, 1. Baskı, Ankara.
- Şentürk, E. ve Buran, K. (2015). "Ön Lisans Öğrencilerinin Kariyer Değerlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma", *Electronic Journal of Vocational Colleges- Kasım*, 14.BÜROKON Özel Sayısı, 162-180.
- Soysal, A. ve Söylemez, C. (2014). "İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Bireysel Kariyer Planlamalarına Etki Eden Faktörler: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği", *International Journal Of Economic And Administrative Studies*, Sayı 12, 23-38.

Şanlı, T. ve Saraçlı, S. (2015). "Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi", Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 11, 25-36.

Taşlıyan, M., Arı, N. ve Duzman, B. (2011). "İnsan Kaynakları Yönetiminde Kariyer Planlama Ve Kariyer Yönetimi: İibf Öğrencileri Üzerinde Bir Alan Araştırması", Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, 231-241.

Tuncer, M. (2011). "Yükseköğretim Gençliğinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma", International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 6/2, 933-946.

Üzüm, B. ve Uçkun, S. (2015). "Büro Yönetimi Ve Yönetici Asistanlığı Öğrencilerinin Demografik Özellikleri İle Kariyer Geleceği Beklentilerinin Ölçülmesi: Kocaeli MYO Örneği", Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi, Mayıs, sayı 3, 71-80.

Yavuzer, H. v.dğr. (2005). "Günümüz Gençliğinin Gelecek Beklentileri", Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 2, 93-103.

Yılmaz, İ. v.dğr. (2012). "Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Seçimlerinin Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi: Pınarhisar Myo Örneği", Electronic Journal Of Vocational Colleges, Aralık, 2.2, 9-21.

